

Eduskunnan talousvaliokunta

Viite: HE 146/2020 vp

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2021

Talousvaliokunta on pyytänyt Keskuskauppakamarilta kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioden 2021. Keskuskauppakamari kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää huomioinaan seuraavaa.

HALLITUKSEN TALOUS- JA FINANSSIPOLITIikka ELINKEINOELÄMÄN TOIMINTAYMPÄRISTÖN NÄKÖKULMASTA

Keskuskauppakamari on huolestunut vuoden 2021 talousarvioesityksen 10,8 miljardin euron alijäämästä sekä julkisen talouden kiihtyvistä velkakehityksestä.

Kuten talousarvion yleisperusteluissa todetaan, lähivuosina näkyvässä oleva talouskasvu ei riitä vahvistamaan julkisen talouden rahoitusasemaa ennalleen, ja julkinen talous pysyy selvästi alijäämäisenä myös tulevana vuosina. Julkisen talouden kestävyttä heikentävät lisäksi myös rakenteelliset tekijät, kuten väestön ikääntyminen. Julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteen kasvuun valtiovarainministeriön mukaan arviolta 76 prosenttiin vuoteen 2024 mennessä. Keskuskauppakamari yhtyy talousarvioesityksen yleisperusteluiden arvioon, että ilman julkista taloutta vahvistavia toimia velkasuhde jatkaa kasvuaan koko 2020-luvun ajan.

Keskuskauppakamari arvioi, että talousarvioesitykseen sisältyvät ja hallituksen suunnittelemat toimenpiteet julkisen talouden tasapainottamiseksi ovat riittämättömät.

Koronavirusepidemia on ajanut talouden poikkeukselliseen kriisiin, jonka vuoksi elvyttävä, väliaikainen velkaantuminen on ymmärrettävää, jopa suotavaa. Kriisin keskellä velkaa ei kuitenkaan tule ottaa uusien pysyvien menojen rahoittamiseksi. Velkaantumisen vastapainoksi pitää myös toteuttaa merkittävästi päätettyä kunnianhimoisempia uudistuksia työllisyyden vahvistamiseksi, kuten esimerkiksi paikallisen sopimisen mahdollistaminen. Keskuskauppakamari arvioi hallituksen esittämät työllisyystoimet sekä muut kestävyystiekartan keinot julkisen talouden vahvistamiseksi riittämättömiksi.

Erityisen pettynyt Keskuskauppakamari on hallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen. Euroopan komission vuoden 2018 arvion mukaan väestönikäntymisestä aiheutuvien kustannusten kasvu Suomessa vaatii julkisen talouden sopeuttamista 2 prosentilla suhteessa

BKT:hen, jotta julkisen velan suhde BKT:hen saadaan vakautettua. Tämän 4-5 miljardin vakautamisen Euroopan komissio katsoo olevan saavutettavissa sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteellisella uudistamisella.

Velan suhde BKT:hen on koronakriisin jälkeen entistä jyrkemmällä kasvu-uralla ja velan kasvun taittamiseen vaadittama sopeuttamisen mittaluokka on kasvanut merkittävästi. Sote-uudistuksen merkitys osana julkisen talouden kestävyysvajeen parantamista on siten vain kasvanut entisestään. Suomella ei ole varaa jättää käyttämättä merkittävää mahdollisuutta tasapainottaa julkista taloutta sote-uudistuksen avulla. Nyt niin on kuitenkin käymässä. Talousarvioesityksessä todetaan, että säästöjen syntyminen 2020-luvun aikana sote-uudistuksen seurauksena on epävarmaa, sillä uudistukseen sisältyy myös merkittäviä muutuskustannuksia.

Keskuskauppakamari arvioi, että velkaantuminen, syvenevä julkisen talouden kestävyysvaje sekä riittämättömät toimenpiteet julkisen talouden tasapainottamiseksi luovat näkymän siitä, että kansalaisten ja yritysten verorasitus on vaarassa kasvaa. Tällainen näkymä ei houkuttele yrityksiä investoimaan ja työllistämään vaan vähentää Suomen kilpailukykyä ja houkuttelee vuutta yksityisten investointien kohteena.

KESKEISET HUOMIOT TALOUSARVIOESITYKSESTÄ LIITTYEN ELINKEINOELÄMÄN TOIMINTAYMPÄRISTÖÖN

Sähköveron II veroluokan alentaminen EU:n sallimalle minimitasolle

Keskuskauppakamari pitää teollisuuden sähköveron alentamista EU:n minimitasolle kannatettavana toimenpiteenä. Neljän vuoden siirtymäaika energiaintensiivisen teollisuuden energiaveron palautusjärjestelmästä luopumisessa on kuitenkin liian lyhyt.

Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan yrityskentässä on laaja ymmärrys ja tahtotila luopua fossiilisista energiamuodoista ja siirtyä kohti uusien, kestävämpien energiamuotojen käyttöä. Investoinnit uusiin energiamuotoihin vaativat kuitenkin aikaa ja rahoitusta. Varsinkin tällaisena aikana, kun koronakriisi on lisännyt epävarmuutta ja moni yritys kärsii kriisin aiheuttamista taloudellisista vaikeuksista, on neljän vuoden siirtymäaika liian lyhyt.

Keskuskauppakamari haluaa myös huomauttaa, että vaikka teollisuuden sähköveron alentaminen on kannatettava yksittäinen toimenpide, tulevat hallituksen päätökset liittyen sähköveron alentamiseen, energiaveron palautuksen poistoon, lämmityspolttoaineiden veronkorotuksiin sekä päästökauppakompensaation korvaamiseen teollisuuden sähköistämistuella, todennäköisesti lisäämään teollisuuden kustannuksia merkittävästi. Lopulliset kustannukset selviävät, kun kaikki yksityiskohdat varmistuvat.

Osaamisperusteinen maahanmuutto

Keskuskauppakamari kannattaa Maahanmuuttovirastolle osoitettavaa kahdeksan miljoonan euron lisämäärärahaa työ- ja opiskeluperäisten oleskelulupien käsittelyruuhkien purkamiseksi sekä lupaprosessien automatisaation kehittämiseksi.

Keskuskauppakamarin mukaan osaamisperusteisen maahanmuuton lupaprosessien sujuvoittamisessa on kuitenkin kysymys laajemmasta ongelmasta ja kehittämistarpeesta, jota väliaikainen määräraha ei ratkaise. Aiheeseen liittyvän lainsäädännön kehittämistä on jatkettava ja lupaprosessien automatisointiin on panostettava lähivuosina tarvittavat määrärahat, niin että oleskeluluvat pystytään tulevaisuudessa käsittelemään viikossa. Lupaprosessien sujuvoittamisella on kiire, sillä koronaviruksesta huolimatta moni yritys kärsii työvoimapulasta. Hieman yli puolet syyskuussa kauppakamareiden kyselyyn vastanneista reilusta 1100 yrityksestä ilmoitti, että heillä on pulaa osaavasta työvoimasta. Keskeinen ratkaisu osaajapulaa on osaamisperusteisen maahanmuuton lisääminen. Työ- ja opiskeluperustaisen maahanmuuton lisäämisen puolesta puhuu myös heikko väestönkehityksemme. Suomen tulisi lisätä merkittävästi osaamisperusteista maahanmuuttoa nykyisestä, jotta yrityksille riittää työntekijöitä ja yhteiskunnalle veronmaksajia myös tulevaisuudessa. Lähitulevaisuuden talouskasvu ei saa jäädä kiinni siitä, että yrityksille ei löydy osaavaa työvoimaa.

Merenkulun väylämaksun puolittaminen

Keskuskauppakamari pitää kannatettavana, että merenkulun väylämaksun puolitusta jatketaan vuonna 2021 ja aina vuoteen 2023 asti. Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan merenkulun väylämaksu tulisi kuitenkin poistaa kokonaan pysyvästi.

Suomalaiset vientiyritykset ovat takamatkalla kilpailijamaihin verrattuna logististen kustannusten osalta. Väylämaksu nostaa entisestään vientiyritysten logistiikkakustannuksia. Väylämaksujen osalta tarvitaan pysyvä ratkaisu luomaan varmuutta yrityksille sekä lisäämään suomalaisten vientiyritysten kilpailukykyä. Vuoden 2021 talousarvioesityksessä väylämaksutuottojen arvioidaan olevan 48,1 miljoonaa euroa. Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan valtion omistamat ja hallinnoimat meriväylät ovat osa valtion perusinfrastruktuuria ja niihin liittyvät kustannukset tulisi kattaa valtion budjetista kokonaisuudessaan sen sijaan, että yritykset maksavat meriväylien perusväylänpidosta.

Talouden uudistuminen ja kasvu

Keskuskauppakamari pitää kannatettavana, että Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan määrärahoissa ehdotetaan Business Finlandille 336 miljoonan valtuutta. Kuten perusteluissa todetaan, vakavan elinkeinoelämää kohdanneen toimintaa lamauttaneen koronaviruskriisin jälkeen tarvitaan edelleen lisää panostuksia yritysten kykyyn uudistua, kehittää ja innovoida.

Keskuskauppakamarin mukaan on myös varauduttava siihen, että koronaviruspandemia pitkityy ja aiheuttaa vuoden 2021 aikana yrityksille merkittäviä tappioita, joita on tuettava valtion taholta konkurssien estämiseksi ja työpaikkojen säilyttämiseksi.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Johanna Sipola
Johtaja

Mauri Kotamäki
Pääekonomisti